

Predgovor h knjigi *Pogledi od blizu*

Uršula Lipovec Čebtron, predstojnica Oddelka za etnologijo in kulturno antropologijo, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani

»Danes zjutraj sem zgodaj šla v hlev. Krave so bile nemirne, hotele so iti ven. S Francem sva jih danes gnala na drug pašnik, po mostu čez Belo. Na tistega, ki ima veliko skalo, s katere lahko z Robanovega kota gledaš na Ojstrico. Tam se že dolgo niso pasle. Najprej so šle hitro, potem pa vedno bolj počasi. Franc jih je moral priganjat. Kravam pa se nikamor ne mudi. Prav jezen je bil, da so bile take počasnele. Potem sva šla počistit hlev. Meni je dovolil, da delam sama. Tudi pomolzem jih že sama. Popoldne pa se je pooblačilo in je začelo grmeti. Strele so letele gor in dol. Mene je bilo strah za krave: kaj, če jih zadene strela? Tekla sem do njih, da vidim, kako so. So bile še v redu. Potem sem tekla nazaj, k Francu. Sem kričala, da moramo takoj gnat nazaj, v hlev. Franc pa se je samo odkimaval, ko sem mu rekla, da so krave v nevarnosti. Kdaj ga res ne razumem. Tolikokrat sem tekla do pašnika in nazaj, da so me bolele noge. Franc se mi je smejal, potem pa je rekel, da naj mi bo in sva gnala nazaj v hlev. Tako se je smejal, da sem se začela še jaz smejati na ves glas!«

Ta zapis bi morda kdo štel za spomin iz prejšnjega stoletja ali pa za enega od prvih začetniških literarnih poskusov oziroma šolskih spisov osnovnošolca iz vaške šole. In pri tem bi vsak imel po svoje prav, razen zadnjega, saj ne gre za šolski spis osnovnošolca iz vaške, temveč mestne osnovne šole.

Ob prebiranju strani tega zbornika sem se spomnila na svoje dnevniške zapiske s počitnic v Robanovem kotu, v katerih sem našla ta drobec spomina. Za mestnega otroka, kot sem bila sama, so Robanov kot, Matkov kot in Logarska dolina v osemdesetih letih prejšnjega stoletja pomenili nenavadno, eksotično krajino, od katere smo bili omamljeni. Sovrstniki, s katerimi sem se v teh krajih spoprijateljila, so prihajali iz različnih slovenskih, hrvaških in avstrijskih mest in leto za letom preživljali poletja na turističnih kmetijah v treh dolinah. Spomnim se, kako smo divjali po travnikih rdeči okoli ust od gozdnih jagod, v rokah držali šopke ciklam in objestno

kričali od občutka svobode. A ni ostalo pri objestnosti: tako kot mene je tudi moje prijatelje ta prostor začel temeljito spreminjati – po tiho, a hkrati odločno, vztrajno. Šele leta kasneje smo v naključnih pogovorih ugotavljali, da se nam je vsem zgodilo podobno: na pašnikih s kravami, v neskončnih gozdovih in na osamljenih kmetijah smo začeli prvič čutiti, kako močno smo se povezali s tem okoljem. Meni je pri tem pomagal Franc, lastnik ene prvih turističnih kmetij na tem območju, ki me je vzel v uk in mi sproti kazal, kar je sam počel: potrpežljivo in nepretenciozno, brez posmeha moji neizkušeni, brez ambicije, da bi s tem komurkoli kaj dokazal. Ta uk je trajal dober del poletij mojega otroštva. Moji sovrstniki so se urili v drugih veččinah in se soočali z drugačnimi okoliščinami, a vsem je skupno to, da si od takrat dalje ne moremo pomagati – vračamo se v Logarsko dolino, Markov in Robanov kot ter obujamo podobne spomine.

Ravno zato mi je v še posebno veselje, da je septembra 2021 na Solčavskem potekal že drugi Etnološki tabor treh dolin, ki so ga organizirali sodelavke in sodelavci Oddelka za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete v Ljubljani. Tako kot na prvem taboru, ki je potekal leto prej, so tudi na tem študenti in študentke opravili večdnevno terensko delo, na osnovi zbranega etnografskega materiala pa napisali prispevke, ki so jih zbrali v obsežen zbornik. Pri tem velja poudariti, da sta tako prvi kot drugi zbornik *Pogledi od blizu: mladi, prihodnost in zamišljanje razvoja na Solčavskem* dragocena ne le zaradi vsebine, temveč tudi zaradi tridelne forme, v kateri uvodni glas prispevajo domačini in domačinke, središčno vlogo nosijo študentski prispevki, sklepne refleksije pa uveljavljeni raziskovalci in raziskovalke, ki so kot mentorji in mentorice sodelovali na taboru.

Tako etnološka tabora kot oba zbornika pomenita pomembno dopolnitev pedagoškega in raziskovalnega procesa na našem oddelku, zato s hvaležnostjo mislim na vse posameznike in posameznice v skupnostih treh dolin, ki so sodelovali kot sogovorniki in sogovornice ter nam omogočili spoznavanje teh izjemnih krajev. Poleg lokalne skupnosti in občine Solčava so k taboru in zborniku ključno prispevali mentorji in mentorice, predvsem pa Blaž Bajič, Ana Svetel in Veronika Zavrtnik, ki so že v drugo organizirali tabor in uredili zbornik. Ne tabora ne zbornika pa seveda ne bi bilo brez študentov in študentk, ki so naš oddelek z raziskovalnim entuziazmom, s prizadevnim terenskim delom in z zanimivimi prispevki še bolj povezali z eksotično domačnostjo treh dolin.